

Milan Kučan na obisku v Furlaniji Julijski krajini

»V razgovorih smo ponovili stališče, da bo za nas sprejemljiva tista rešitev vprašanja zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, ki bo sprejemljiva tudi za samo slovensko manjšino.« Tako je med drugim dejal na tiskovni konferenci v Trstu predsednik predsedstva Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije Milan Kučan, ki je skupno z deželnim tajnikom Komunistične partije Italije Robertom Viezzijem poročal o obisku, ki ga je opravila v Furlaniji-Julijski krajini delegacija komunističnega vodstva iz Slovenije.

Zastopstvi obeh strank sta imeli razgovore v Vidmu, kjer je Kučana pozneje sprejel tudi predsednik deželne vlade Biasutti. Popoldanski spored je obsegal sejo s slovensko komisijo KPI in sejo s Slovensko kulturno gospodarsko zvezo.

Srečanje sta oba tajnika ocenila pozitivno in poudarila, da želita tradicionalne dobre stike še pomnožiti in poglobiti. Dogovorila sta se o skupnih pobudah praktičnega značaja, na primer za ozdravitev Jadrana, in pa teoretičnega pomena, na primer za skupno iskanje v smeri prenove socializma.

Kučan je izrazil mnenje, da je treba med Italijo in Jugoslavijo intenzivirati gospodarske odnose, tudi na visoki ravni. Jugoslavija pričakuje od Italije pomoč pri reprogramiranju dolgov, razumevanje glede uresničevanja »osimskih cest« in podporo za zagotovitev enakopravnega položaja Jugoslavije v odnosu z Evropsko gospodarsko skupnost. Tu ne pričakuje privilegijev, temveč upravičeno izenačenje z odnosom, ki ga ima Dvanajsterica do ostalih nečlanice.

nadaljevanje na 3. strani ■

Nadaljuje se razprava o nekaterih ustavnih reformah

Za italijansko politično življenje je v zadnjih tednih značilno predvsem prizadevanje osrednjega vodstva socialistične stranke, da bi za vsako ceno vzbujalo pozornost javnosti. Socialistični tajnik Craxi in njegovi najožji sodelavci nadaljujejo s srečanji z vodstvi ostalih italijanskih političnih strank. Tako so se včeraj (v sredo, 16. t.m.) srečali z odposlanstvom komunistične partije. Tudi s komunisti je bila predmet razprave reforma nekaterih državnih institucij in volilnega zakona.

V tej zvezi velja omeniti, da je od italijanskih politikov prvi začel o tem govoriti tajnik Kršč. demokracije De Mita, v zadnjem času pa je vlogo reformatorja očitno prevzel socialistični tajnik Craxi, ki hoče s tem javnosti dokazati, da je ostal osrednja in vodilna politična osebnost v državi, čeprav nima več stolčka v palači Chigi v Rimu, saj je mesto predsednika vlade moral po volitvah prepustiti mlademu demokristjanu Gorii.

Če se vrnemo k reformam, je treba predvsem ugotoviti, da predstavlja ključ za spremembo nekaterih temeljnih institucij reforma volilnega zakona. Nekateri grajajo predvsem čisto sorazmerje, ki je za sedanji volilni red bistvenega pomena. To baje predstavlja vzrok in hkrati posledico sedanje izredno široke strankarske razvejanosti v državi, kar naj bi povzročalo predvsem poseganje strank na področja, kjer nimajo kaj iskati (javna uprava, sodstvo itd.).

Komunisti se strinjajo, da je treba v sedanji ustavni red vnesti nekaj korektur, vendar je treba po njihovem najprej poskrbeti za izvedbo nekaterih ustavnih določil, na splošno pa ohraniti zgradbo sedanje ustave.

Krščanska demokracija je sicer prva načela razpravo o reformi nekaterih institucij, a je ostala pri besedah in dejansko

nadaljevanje na 2. strani ■

Predstavniki naše manjšine na obisku pri predsedniku Branku Mikuliću

V okviru ustaljene prakse zadnjih desetletij ob državnih obiskih se je v četrtek, 10. t. m. pred skorajšnjim uradnim obiskom jugoslovanskega ministrskega predsednika Mikulića v Rimu mudila v Beogradu delegacija Slovencev v Italiji. Na razgovoru, ki je potekal v palači federacije in je trajal dobro uro, je delegacija seznanila Branka Mikulića s trenutnim položajem slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in še zlasti s še vedno odprtim vpra-

šanjem zaščitnega zakona. Mikulić, ki je pokazal, da je dobro seznanjen s problematiko, je poudaril, da jugoslovanska vlada soglašala s stališčem manjšine ter da bo upošteval izvajanja delegacije pri pogovorih v Rimu.

Odnosi z Italijo niso le najboljši, ampak tudi najstabilnejši med sosedi — je dejal. Sicer je še nekaj odprtih vprašanj, skrb za manjšine pa je konstanta jugoslovanske politike. V okviru izvajanja osimskih dogovorov je Mikulić med drugim napovedal, da bo zvezna vlada sklepala o gradnji osimskih cestnih povezav. Med pogovorom je bil med drugim poudarjen pomen odprte meje, enotnega kulturnega prostora in manjšine kot aktivnega dejavnika sožitja in povezovanja kot tudi mednarodnega sodelovanja v okviru skupnosti Alpe-Jadran. Izven protokola je pred uradnim sestankom z Mikulićem sprejel delegacijo Slovencev iz Italije, katero so sestavljali Filibert Benedetič, Marija Ferletič, Boris Iskra, Ivo Jevnikar, Klavdij Palčič in Pavel Petričič, član jugoslovanskega predsedstva Stane Dolanc. Odposlanstvo je zaključilo svoj obisk v Beogradu s pogovorom z italijanskim veleposlanikom Massimom Castaldom.

Wranitzky je sprejel Korošce na Dunaju

Avstrijski zvezni kancler Wranitzky je pred dnevi sprejel na Dunaju predstavnike slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Predmet razprave je bil sklep, ki so ga bile sprejele socialistična, ljudska in svobodnjaška stranka, naj se na Južnem Koroškem uvede nov pedagoški model, kar bi dejansko pomenilo konec dosedanjega šolskega dvojezičnega sistema. Kancler Wranitzky je izjavil, da — po njegovem — ne bi smelo priti do odobritve novega zakona v parlamentu brez pristanka manjšinskih predstavnikov. »Menim, da bi ob-

koncu 20. stoletja, je dejal zvezni kancler, morali biti sposobni najti skupno rešitev v zvezi z vprašanji, ki zadevajo slovensko narodno skupnost na Koroškem«. Predstavniki koroških Slovencev so to kanclerjevo izjavo razumeli kot kritiko treh omenjenih koroških strank. Wranitzky je pristavil, da se bodo pogovori s predstavniki koroških Slovencev nadaljevali. Reakcija slovenskih predstavnikov je bila po pogovorih zadržana, saj imajo Korošci, žal, slabe izkušnje s predstavniki avstrijskih oblasti.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 20. decembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Svetloba srebrne poti«, radijska igra; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.30 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 21. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zgodbe vandrova, orjunaša in narodnega revolucionarja Lipeta Kosca; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Potovanje proti zrelosti; 12.00 Ko mladost ni le noč; 12.30 Jezik mladih; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Tržaški mešani zbor, mešani zbor Sv. Jernej z Opčin in ženski zbor Repentabor; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Presodi - razsodi!; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 61. nadaljevanje; 15.15 Poglejmo v mladostnikov svet; 15.40 Mi mladi: kje smo, kaj delamo, kako doživljamo; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Orglar Andrej Pegan ter violinista Jagoda Kjuder in Marko Bitežnik; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 22. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravilne rastline in sadni sokovi; 12.00 Naša dobra stara kuhinja; 12.30 Kulturnopolitiki v kuhinji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 62. nadaljevanje; 15.30 Kuharska potovnica; 16.00 Gastronomska kultura skozi tisočletja; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Orglar Andrej Pegan ter violinista Jagoda Kjuder in Marko Bitežnik; 18.30 Boris Pahor: »V labirintu«, roman, radijska dramatisacija, Aleksander Zorn; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 23. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Bom naredu stazice« - oddaja iz Kanalske doline; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravnik in pacient; 12.00 Zrcalce, zrcalce, povej!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Cerkevni mešani zbor iz Sv. Križa, zbor Fantje izpod Grmade, dekliški zbor Slovenski šopek iz Mačkolj in mešani zbor Milan Pertot iz Barkovlj; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Od Milj do Devina; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 63. nadaljevanje; 15.30 V svetu knjige; 16.30 Ko zvezde zableščijo; 17.00 Pozavnist Branimir Slokar; 18.00 »Slovenska postna premišljevanja«, poglavja iz knjige Matjaža Kmeclja; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ CETRTEK, 24. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Duško Jelinčič: Odhajanja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na gorškem valu; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 64. nadaljevanje; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Zbor Agronomске akademije iz Lublina na Poljskem; 19.00 Večerni radijski dnevnik; 19.20-01.00 Na vigilijo božično: večer glasbe in besede z božičnim koncertom, igro, voščili in s prenosom polnočnice iz župnijske cerkve na Opčinah; 23.00 Poročila.

■ PETEK, 25. decembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček - Pravljica; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 10.15 Mladinski oder: »Božično razpoloženje«, radijska igra; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Po svetu z raketo; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 65. nadaljevanje; 15.15-19.00 Božič z nami; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 26. decembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček - Pravljica; 9.00 Koncert v stolnici sv. Justa v Trstu; 10.30 Mladinski oder: »Jaslice v gozdu«, radijska igra; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Rožice te Čarniaue«; 15.00 Drugi program, vodi Peter Cvelbar; 17.00 Naš športnik, neposreden prenos iz Izole; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Nadaljuje se razprava o nekaterih...

■ nadaljevanje s 1. strani

prepustila Craxiju vodilno vlogo na tem področju.

V političnih krogih te dni tudi široko komentirajo dogodke v Milanu, kjer so socialisti, ki so upravljali občino skupno z demokristjani, kratkomalo sklenili zavezništvo s komunisti. Župan bi ostal socialist (Craxijev svak), v odbor pa bi vstopili še socialdemokrati in zeleni. Vse pa kaže, da se ta operacija ne more z lahkoto izpeljati, ker demokristjanski odborniki nočejo odstopiti in se župan ne more izvoliti zaradi obstrukcije demokristjanov in demoproletarcev.

Medtem je bil v Sorrentu kongres misovske stranke. Dolgoletni strankin tajnik Almirante je prepustil strankino vodstvo mlajšim silam. Za novega tajnika je bil izvoljen 35-letni Gianfranco Fini, ki pa je prejel le nekaj nad 50 odstotkov glasov, medtem ko je njegov tekmelec Rauti zbral kakih 48 odstotkov glasov. Nekateri politični opazovalci zato napovedujejo razpad misovske stranke, te napovedi pa je treba — kot uči izkušnja — jemati na znanje zelo previdno, saj gre končno za četrto stranko v državi, z ustreznim zastopstvom v obeh zakonodajnih zbornicah.

Na koncu naj omenimo še pojav divjih stavk. Zelo značilno je dogajanje na rimskem letališču Fiumicino, kjer so se uslužbenci uprli sindikatom, ki so bili dosegli načelen sporazum za obnovo delovne pogodbe. Letališki uslužbenci so začeli stav-

kati in povzročili velikanske težave v letalskem prometu. Tudi ti dogodki dokazujejo, da sindikati izgublajo avtoriteto med delavci. Nekateri pri tem ugotavljajo, da se sindikatom maščuje prav njihovo nasprotovanje izvedbi natančnega ustavnega določila, ki predvideva zakonsko ureditev pravice do stavke.

STAMBOLIĆ Odstavljen

Na seji predsedstva Srbije v Beogradu so v ponedeljek, 14. t.m., odstavili predsednika predsedstva Socialistične republike Srbije Ivana Stambolića. Že pred časom je bil podvržen kritikam, češ da vodi preveč popustljivo politiko glede Kosova. Stambolić bo verjetno ostal član predsedstva, na čelu tega kolektivnega organa pa naj bi ga nadomestil upokojeni častnik, član predsedstva Zveze komunistov Srbije Petar Gračanin.

ZGORNJA MEJA RADIOAKTIVNOSTI

Svet zunanjih ministrov dvanajstih držav članic Evropske gospodarske skupnosti je odobril splošni pravilnik, ki med drugim določa zgornjo mejo radioaktivnosti, ki je dovoljena pri živilih v primeru novih jedrskih nezgod. Pravilnik sicer določa, da bo Evropska gospodarska skupnost v primeru jedrskih nezgod sproti sprejemala primerne ukrepe, vendar vedno v okviru že prej natančno določenih zgornjih mej radioaktivnosti.

PO WASHINGTONSKEM VRHU

Mednarodna diplomacija in sredstva javnega obveščanja še dalje posvečajo veliko pozornost nedavnemu sestanku med Reaganom in Gorbačovom in še zlasti sporazumu o odstranjevanju evroraket. Ameriški zunanji minister Shultz, ki je te dni podrobno poročal evropskim zaveznikom v Bruslju, se je zdaj preselil na območje Skandinavije, kjer se s tamkajšnjimi državniki pogovarja predvsem o tej problematiki, ki je sestavni del varnosti v svetu. Na konferenci v Kjöbenhavnu je naglasil, da je bilo moč doseči sporazum o odstranitvi evroraket predvsem zato, ker so imeli zahodni zavezniki pogum, da so se opremili s temi raketami in bodo zdaj poleg zahodnih raket umaknjene tudi sovjetske. Shultz je dodal, da je Amerika pripravlje-

na tudi na pogajanja o skrčenju strateškega orožja, da pa je pri tem potrebna previdnost, saj je prav strateški arzenal z jamčil svetu mir od leta 1945 do danes. Ameriški zunanji minister tudi ni izključil pogajanj o zmanjšanju konvencionalnega orožja v Evropi, toda pod pogojem zadovoljivih koncesij s strani sovjetskega bloka.

Medtem pa je sovjetsko časopisje opustilo previdne ocene na račun washingtonskega vrha in je začelo objavljati skoraj navdušene komentarje. Pravda na primer piše, da bo osmi december 1987 ostal zapisan kot spomina vreden datum v človeški zgodovini, saj predstavlja črto ločnico med obdobjem, ko je naraščala jedrska nevarnost, in med bodočim obdobjem postopnega razoroževanja v svetu.

Glasilo Tiroolcev v italijanščini

Južnotirolska ljudska stranka se je odločila za izdajanje dvomesečnika v italijanščini z naslovom: Parliamoci — Pogovarjajmo se! Gre za ilustriran list na osmih straneh manjšega formata, pri katerem sodelujejo najvišji strankini predstavniki. Vodja Južnotirolske ljudske stranke Magnago je dejal, da želi stranka na tak način stopiti v neposredni dialog z italijanskim prebivalstvom v pokrajini in z vidnimi Italijani po državi, da obrazloži po-

glede nemške manjšine na vprašanja avtonomije, dvojezičnosti, gospodarstva. Naklada znaša kar 45.000 izvodov, saj bodo list pošiljali vsem italijanskim družinam v pokrajini Bocen.

To je že druga taka pobuda zadnje čase. Založba, ki izdaja dnevnik Dolomiten, je namreč začela pred kratkim tiskati tudi bilten v italijanščini Pisma z Južne Tirolske, ki ga bodo prejemale časnikarji, politiki in drugi javni delavci po Italiji.

PROSTOR MLADIH

Iz delovanja tržaških skavtov

Iz preteklega in prihodnjega delovanja Slovenske zamejske skavtske organizacije naj omenimo le nekatere važnejše pobude.

V soboto, 7. novembra, je bil v jami pri Gabrovcu slovesen prestop 18 novincev roverjev in popotnic. To je zadnja, a obenem najbolj zahtevna stopnja poti, ki jo mora skavt opraviti. S podpisom smernic, ki si jih je za bodoče življenje sam izbral, se novinec rover-popotnica obveže, da bo zvesto izpolnjeval geslo najstarejše veje v organizaciji: Služiti. Slovesnost, ki se je udeležilo 75 članov, je vodil g. Milan Nemač, uvodni nagovor pa je imela načelnica Bruna Ciani.

Prva letošnja seja deželnega vodstva SZSO je bila v Jamljah v četrtek, 19. novembra. Na dnevnem redu je bila določitev novega predsednika SZSO. Enoglasno je bil sprejet Mauro Leban, ki je tako prevzel mesto Marjana Jevnikarja. Ta bo v naslednjem letu opravljal tajniško delo namesto Aleša Lojka. Nato so prisotni poročali še o manjših spremembah pravilnika in vzeli v pretres skupne dejavnosti tekočega delovnega leta.

V nedeljo, 22. novembra, je bil v župnijski dvorani v Dolini poseben tečaj za voditelje. Pripravilo ga je pokrajinsko vodstvo na željo udeležencev letošnjega pokrajinskega občnega zbora. Zjutraj so bili na vrsti trije posegi: Marjan Jevnikar je predaval o sodobnosti Baden-Powellove vzgojne metode, Marijan Kravos o civilni in kazenski odgovornosti voditeljev in Franc Mozetič o potezah skavtskega voditelja. Vmes, ob 10.30, so se prisotni (37 voditeljev iz vseh treh vej) udeležili župnij-

ske sv. maše. Popoldne pa je na temo Načrtovanje dela v skupini in podvigi govoril predstavnik italijanske organizacije AGESCI iz Aviana Dino del Savio. Tečaj na splošno, predvsem pa zadnje predavanje, je želo odobravanje prisotnih, ki so na posebnih anketnih polah izrazili veliko zanimanje za podobne pobude.

Že običajna božična sv. maša za vse skavtske organizacije v Trstu je bila letos v soboto, 12. decembra, v cerkvi Novega sv. Antona. Prisotnih je bilo približno 500 skavtov in skavtinj, med katerimi je bilo tudi lepo število članov SZSO. Obred, ki je potekal dvojezično, sta vodila g. Gianini in g. Bedenčič, uvodni pozdrav pa je imel župnik, g. Mario Cividin.

Poleg omenjene maše pa bo tudi letos prilika za globlje doživetje božične skrivnosti. Tri duhovna srečanja, za vsako vejo eno, si bodo sledila v tem redu:

— v soboto, 19. decembra, ob 15. uri za vejo volčičev in veveric;

— v nedeljo, 20. decembra, ob 9. uri za vejo izvidnikov in vodnic;

— v sredo, 23. decembra, ob 19. uri za vejo roverjev in popotnic.

Vse tri duhovne obnove bodo v Marijanišču na Opčinah.

V času božičnih počitnic pa bo poskrbljeno tudi za vzgojo in temeljitejšo izobrazbo vodnikov. Starejši fantje in dekleta v vodih bodo lahko poglobili svoje znanje in dobili novega zagona za nadaljnje delo na dveh vodniških tečajih, ki bodo v Dragi, in sicer prvi od 27. do 29. decembra 1987, drugi pa od 3. do 5. januarja 1988.

Lev Detela - dobitnik velike nagrade celovške Mohorjeve založbe

Leta 1984 je celovška Mohorjeva založba razpisala nagradni natečaj za biografski roman o kakšni znameniti osebnosti iz koroške slovenske zgodovine. Dobitnik nagrade celovške Mohorjeve založbe v znesku 25.000 avstrijskih šilingov je na Dunaju živeči pisatelj in kritik Lev Detela. Njegov roman »Stiska in sijaj slovenskega kneza« pripoveduje o staroslovenskem karantanskem knezu Borutu, ki je kot zadnji slovenski vladar pripadal še staremu poganskem svetu. Lev Detela v romanu, ki ga je zdaj nagradila celovška Mohorjeva založba, na napet način pripoveduje o enem najbolj zanimivih obdobjih stare slovenske in evropske zgodovine. V obliki zgodovinskega romana razčlenjuje tudi za Slovence usodno prevrednotenje vrednot, šeg in običajev v času pokristjanjevanja Slovencev in drugih narodov. Iz Salzburga prihajajo, kot sporoča Lev Detela v romanu »Stiska in sijaj slovenskega kneza«, že nekaj časa skupine krščanskih misijonarjev med Slovence, vendar se jim med temi upirajo predvsem tisti, ki so zaradi svoje službe in zavezanosti poganskim božan-

stvom in starim rodovnim izročilom kakorkoli privilegirani.

V obrazložitvi in sporočilu celovške Mohorjeve založbe o nagrajenem romanu *Leva Detela je med drugim rečeno, »da je osrednja oseba pričujočega dela staroslovenski knez Borut, h kateremu pridejo trije očitno irski misijonarji iz Salzburga, da bi ga spreobrili h krščanstvu. Knez se sicer brani novega nauka, vendar v tem ni pravega prepričanja, temveč bolj ali manj samo še tradicija. Vendar pa knez krščanstva ne zavrača fanatično — in njegova roka tudi varuje misijonarje pred napadi domačih poganskih žrecev, kakršen je v tej pripovedi Bistroid. Misijon pa bi se kljub temu končal nesrečno, če Karantanije ne bi napadli Obri. V stiski je Borut prisiljen poklicati na pomoč Bavarce. Ti Obre potolčejo, vendar v zamenjavo zahtevajo pravico za svobodno delovanje misijonarjev. Borut pošlje na bavarski dvor svojega sina Gorazda in nečaka Hotimirja. To se zgodi leta 743, in to leto je tudi konec popolne državne neodvisnosti Slovencev.«* V ob-

dalje na 8. strani ■

Vrh v Manili

V filipinski prestolnici Manili je bil vrhunski sestanek voditeljev iz šestih držav, povezanih v gospodarsko-politični sistem Asean. Gre za nekomunistične države jugovzhodne Azije; te so Tajska, Malajska zveza, Singapur in Brunei ter Indonezija in sami Filipini. Na vrhunskem sestanku so govorili predvsem o gospodarskih in političnih problemih domačih in mednarodnih razsežnosti. Na sestanek so povabili tudi Japonce, ki sicer niso člani organizacije, so pa že obljubili dve milijardi dolarjev ugodnih posojil za gospodarski razmah držav Asean. Za filipinsko predsednico Aquinovo bo to mednarodno zasedanje velikega prestižnega pomena, saj bo prvo take vrste, odkar je pred 22 meseci povedla državo v demokracijo po dolgoletni Marcosovi diktaturi. V Manili so poskrbeli za izredne varnostne ukrepe, saj preživljajo Filipini dokaj težavno razdobje predvsem zaradi komunistične in muslimanske gverile. Države Asean že 10 let niso imele takega vrhunškega sestanka. Jutrišnji bo tretji, odkar je bila organizacija ustanovljena pred 20 leti.

Kralj Husein o Bližnjem vzhodu

Jordanski kralj Hussein je povedal, da je bil v teh dneh zavrnil predlog o jordanško-izraelskem vrhunskem sestanku, ki naj bi potekal nekako v senci washingtonskega srečanja med Reaganom in Gorbačovom. Hussein je dejal, da bi tak sestanek bil le kratkoročna improvizacija, ki gotovo ne more nadomestiti mednarodne konference za Bližnji vzhod. Jordanski državni poglavar je pri tem izrekel željo, da bi se mednarodne konference udeležili tudi Egipčani. Dalje ni izključil možnosti, da se že v bližnji prihodnosti obnovijo normalni odnosi med Egiptom in Sirijo.

Medtem pa se nadaljujejo nemiri na območju Cisjordanije in Gaze, ki sta že 20 let pod izraelsko zasedbo. Med spopadi z demonstranti so izraelski vojaki ranili kakih 20 oseb. V tem času se stopnjuje tudi gverilska dejavnost libanonskih šiitov, ki uživajo podporo Irana. Številna znamenja kažejo, da se ti gverilci pripravljajo na sistematične pomorske napade ob južni libanonski obali, kjer obstaja izraelska pomorska blokada. Kaže, da nameravajo šiiti posnemati iranske metode v Perzijskem zalivu, to je bliskovite napade z lahкими oboroženimi čolni ob istočasnem nastavljanju morskimi min.

Milan Kučan na obisku...

■ nadaljevanje s 1. strani

Vprašanje slovenske manjšine v Italiji je bilo, kot že rečeno, v ospredju. V svetu, ki je vse manjši in povezan, je dejal Kučan, imajo države z manjšinami pravzaprav več možnosti za skupno iskanje rešitev na izzive sodobnega časa. O manjšinski zaščiti je Kučan razpravljal tudi s predsednikom deželnega odbora Biasuttijem. Tam je bil govor tudi o pomenu skupnega dela v okviru Alpe-Jadrana.

Hranilnica in posojilnica na Opčinah podpira mnoge pomembne pobude

Že od davnega leta 1908 deluje v duhu združništva Hranilnica in posojilnica na Opčinah. Izdajanje posojil, zbiranje vlog, vsakovrstne bančne usluge spadajo v bistvo dela, zaradi katerega je bila ustanovljena; toda s tem se združni duh ne realizira dovolj, seči je treba globlje v družbo, da se poveča njegov človeški pomen v najpristnejši obliki medsebojne vzajemnosti. Zato je naloga Posojilnice, da podpre pobude, ki imajo gospodarski, socialni ali kulturni značaj in ki služijo predvsem krajevnim skupnosti.

Od vsakoletnega poslovnega prebitka ima upravni svet Posojilnice na razpolago določeno vsoto, ki jo uporabi za podporo dobrodelnih pobud. Občasno se upravni svet namenoma zbere na posebnih sejah, da rešuje prošnje za podpore in prispevke. Tako je v drugi polovici tega leta bilo izdanih 8.800.000 lir za socialne ustanove, športnim društvom 7.400.000 lir (tu niso

všteti razni reklamni napisi na igriščih in podobno), kulturnim društvom 24.426.000 lir, za knjižne izdaje, kataloge 11.275.000 lir; prispevki za nagrade na razstavah 500 tisoč lir; za turistične prireditve 5.470.000

dalje na 8. strani ■

—o—

BOŽIČNA ODDAJA NA RADIU TRST A

Na božični dan — 25. decembra — bo radio Trsta A pripravil posebno kontaktno oddajo s poslušalci. Vsi, ki bi radi v tej oddaji aktivno sodelovali, naj pišejo na RADIO TRST A, ulica Fabio Severo 7 v Trstu. Sporočijo naj telefonsko številko in naslov. Sporočijo lahko tudi telefonske številke znancev in sorodnikov daleč po svetu, s katerimi bo radio poiskal stik med oddajo. Posebno so dobrodošli naslovi ljudi, ki bi s svojo življenjsko zgodbo in pričevanjem obogatili oddajo.

Oddaja »Božič z nami« bo na sporedu 25. decembra od 15.15 do 19. ure.

DESET LET ZBORA JADRAN IZ MILJ

Zbor »Jadran« iz Milj je s posebno slovesnostjo v Ljudskem domu pri Koroških slavil v soboto, 12. t.m., 10-letnico uspešnega delovanja v Miljah in okoliških vaseh.

Uradni pozdravni nagovor je imel predsednik Društva Slovencev miljske občine Kiljan Ferluga. Spregovoril je v slovenščini in v italijanščini ter poudaril vsestranski pomen delovanja pevskega zbora »Jadran«.

Sledile so čestitke nekaterih gostov. To so bili pokrajinski tajnik KPI Ugo Poli, poslanec in miljski župan Willer Bordon, pokrajinski odbornik za kulturo Zorko Harej, nato še Tržaški oktet, otroci celodnevne šole Žavlje-Korošci s sedežem v Miljah, KD Primorsko iz Mačkolj, KD Fran Venturini od Domja in KD Valentin Vodnik iz Doline.

Sledil je koncert mešanega zbora Jadran, ki ga vodi Mirjana Bonin. Zapel je

vrsto priljubljenih pesmi, ki so bile zelo lepo sprejete med poslušalci.

Na slovesnosti ob 10-letnici zbora so tudi predstavili dvojezično brošuro, ki jo je Društvo Slovencev iz miljske občine izdelalo ob tej priložnosti. V brošuri so zbrali zanimivo zgodovinsko in fotografsko gradivo o pevski dejavnosti v vaseh, ki so nekoč spadale pod miljsko občino. Seveda so v brošuri objavili tudi pregled desetletnega delovanja zbora in seznam 117 nastopov. Na slovesnosti so nekaterim dolgoletnim pevcem tudi podelili Gallusove značke.

Zbor »Jadran« iz Milj je slavil 10-letnico svojega delovanja. Gre za slovesnost, ki nas opozarja na pomembno nalogo, ki jo opravljajo naši pevski zbori in kulturna društva nasploh v naših krajih, saj bi bilo brez delovanja tega zbora stanje slovenskih ljudi v Miljah precej drugačno in še bolj zaskrbljivo.

Nov koncert Glasbene matice v Trstu

V Kulturnem domu v Trstu je bil v sredo, 16. t.m., gost Glasbene matice ansambel »Pro Arte« iz Gradca, ki slovi kot izreden interpret glasbenih novosti. »Pro Arte Ensemble« je bil ustanovljen leta 1970 in ga od vsega začetka vodi priznan dirigent in pedagog Karl Ernst Hoffmann. Ansambel sestavljajo pevci in instrumentalisti. V Trstu je ta skupina predstavila tri glasbene novosti, ki so pred kratkim doživele svoj zvočni krst v Gradcu. Koncert se je začel z dvema zborovskima skladbama. Prvo je napisal znani poljski avantgardni skladatelj Krzysztof Penderecki. Gre za znano liturgično besedilo »Veni Creator«. Druga zborovska skladba ima naslov »Cantus suplex« - Prošnja pesem, ki jo je napisal češki skladatelj Marek Kopelent.

Tretja skladba je doživela svoj krstni nastop pred letom dni v Gradcu. Napisal jo je tržaški

skladatelj Fabio Nieder. Gre za zelo zanimivo delo, zamisel zanj je Nieder črpal iz slovenske mitologije. Izbral si je namreč motiv o simboličnem pomenu kresne noči. Skladba ima zato naslov »Kresnik«.

Na sporedu glasbenega večera GM je bil tudi Koncert za rog in zbor »Ex Alchui carminibus«, ki ga je napisal tržaški skladatelj Pavle Merku. Ta zahtevna skladba je svojo krstno izvedbo doživela leta 1963 na Zagrebškem bienalu.

Da je bil to pomemben glasbeni in kulturni dogodek, izpričuje tudi dejstvo, da ga je Glasbena matica priredila v sodelovanju z deželnim sedežem RAI v Trstu in da so svojo pomoč objavile dežela Furlanija Julijska krajina, Tržaška pokrajina in tržaška občina, ki hoče s tem tudi potrditi prijateljske stike s pobratanim mestom Gradec.

Jože Smole v Trstu

Predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Jože Smole je govoril v torek, 15. t.m., v Slovenskem klubu v Trstu. V Gregorčičevi dvorani v ulici svetega Frančiška je bil večer, posvečen sedanjemu političnemu in gospodarskemu položaju v Sloveniji in v Jugoslaviji, krizi in problemom odnosov med narodi. Predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije je odgovarjal na vprašanja o aktualni problematiki. Jože Smole je bil tudi časnikar. Bil je dopisnik Tanjuga v New Yorku ter urednik Borbe in Ljubljanskega Dela. Bil je tudi načelnik kabineta predsednika Tita in veleposlanik na Japonskem ter v Sovjetski zvezi. Predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije je od lanskega junija.

Koristen seminar o arhivistiki

V torek, 15. t.m., se je v Gregorčičevi dvorani v Trstu začel dvodnevni seminar o arhivistiki, ki ga je priredil Odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu v sodelovanju z Zvezo slovenskih kulturnih društev.

V torek, 15., so bila na vrsti tri predavanja. Ema Umek je spregovorila o varovanju arhivske kulturne dediščine v Sloveniji. Še posebej je bilo zanimivo slediti njenim izvajanjem glede arhivskega gradiva, ki ga hranijo arhivi v Sloveniji in o pogojih uporabe tega gradiva. Dr. Jože Žontar je govoril na temo »Arhivistika, razvoj in perspektive«, Vladimir Žumer pa o varovanju dokumentarnega in arhivskega gradiva do izročitve arhivskim institucijam.

Ob teh predavateljih sta na seminarju sodelovala še Mojca Grabnar in Marjan Dobernik.

Vsekakor gre za zelo pomembno pobudo Narodne in študijske knjižnice. Zelo pozitivno je namreč, da se pri številnih kulturnih, športnih in družbenih delavcih ter pri vseh naših organizacijah ukorenini zavest o koristnosti in pomenu hranjenja skupnega gradiva, ki izpričuje slovensko prisotnost in delo na tem ozemlju.

Natečaj na tržaški pokrajini

(namestili bodo dva tehnika)

Tržaška pokrajina je razpisala javni natečaj z naslovi in izpiti za namestitve dveh tehnikov. Natečaja se lahko udeležijo kandidati z diplomoma geometra ali gradbenega, industrijskega, kmetijskega tehnika ali z umetnostnega liceja oziroma z enakouredno diplomom, ki so jo dosegli na eni izmed šol v italijanski republiki. Starost kandidatov 18 - 35 let ali več, če tako dovoljuje zakon.

Rok za predložitev prošnje na kolkovanem papirju in ustreznih listin bo potekel 1. februarja leta 1988. Prošnjo je treba predložiti Tržaški pokrajini, tajništvu predsedstva, Trst, ul. Geppa 1, ali pa jo poslati priporočeno po pošti. Natančnejše informacije nudi zainteresirancem Urad za osebe pri tržaški pokrajini, ul. Geppa 21, vsak ponedeljek, sredo in petek od 10. do 13. ure.

Trio Jolivet v goriškem Avditoriju

Monica Moroni - flavta, Tiziana Tornari - harfa in Luigi Corbelli - fagot so nastopili 6. decembra v goriškem Avditoriju v okviru sedmega koncerta dvojnega ciklusa Večernih in Nedeljskih koncertov. Trio se imenuje po skladatelju, ki je napisal veliko del za trio zasedbe; nenavadna in zanimiva so bila izvajanja glasbil, ki jih nismo ravno navajeni poslušati v skupnih izvedbah.

Najprej je trio predstavil antične in baročne skladbe Boismortierja, Marcella, Lotija, Bacha, Pleyela, seveda nalašč prirejena. Mnogo bolj prepričljiv pa je bil drugi del z Jolivetovo Božično pastoralo in

Iantornijevo Na kraljevem dvoru, kjer je nalašč za trio pisana glasba mnogo bolj zvenela v svojih živahnih ritmičnih in barvitosti posameznih glasbil. Prijetno matinejo je zaključila izven programa Iantornijeva skladba »Saltarello«.

Kakor po navadi se je koncert ponovil naslednje jutro za šolsko mladino. Prisotnih je bilo nad 400 šolarjev z goriških srednjih šol, iz Ločnika, iz Krmina, iz Gorice, goriški licej Dante in učiteljske Gregorčič. Zanimiv je bil tudi dialog med študenti in organizatorji. Vodila ga je Francesca Cosulich.

L. Q.

Retoromani se prebujajo

Leta 1938 je postala retoromanščina v Švici enakopraven jezik nasproti nemškemu, francoskemu in italijanskemu, toda za same Retoromane vse to ni pomenilo kaj posebnega, saj je bil njihov jezik razcepljen v pet narečij, in vsako od njih se je tudi pisalo. Nekega skupnega knjižnega jezika sploh niso imeli in zanj se tudi niso mogli zediniti.

Ta razcepljenost, brez povezovalnega skupnega jezika, je slabila vso skupnost. Vdor turizma

ŽUPNIJA SVETEGA JERNEJA NA OPĆINAH MEŠANI PEVSKI ZBOR »SVETI JERNEJ«

v a b i t a

na koncert božičnih pesmi, ki bo na Božič ob 17. uri v župni cerkvi.

SLOVESNOST OB 40-LETNICI

V nedeljo, 20. t.m., bo v novi telovadnici ob Katoliškem domu v Gorici slovesnost, ki jo prireja deželno vodstvo Slovenske skupnosti ob 40. obletnici začetkov samostojnega političnega nastopanja Slovencev na področju, ki je zdaj v mejah italijanske republike. Obenem bo to priložnost za spomin na snovanje Slovenske skupnosti pred 25 leti na Tržaškem.

Proslava, ki se bo začela ob 18.00, bo obsegala kulturni del z zborovskimi nastopi, pozdrav deželnega predsednika SSK, Marjana Terpina, govor deželnega tajnika SSK Iva Jevnikarja in nastop poslanca v dunajskem parlamentu Karla Smolleta, ki bo prinesel pozdrav koroških rojakov.

Sledila bo družabnost ob glasbeni spremljavi in prigrizku, saj hoče biti prireditelj tudi priložnost, da se ljudje srečajo in si pred prazniki izmenjajo voščila.

BIASUTTI IN NILDE JOTTI

Predsednik deželnega odbora Furlanije Julijske krajine Biasutti je zahteval, naj se pospeši obravnava osnutka zakona za zaščito jezikovnih manjšin. Posređoval je pri predsednici poslanske zbornice Nilde Jotti, od katere je zahteval, naj zbornica čim prej razpravlja o zadevi. Zakonski osnutek je na dnevnem redu poslanske komisije za ustavna vprašanja. V Rimu je te dni bila tudi manifestacija predstavnikov manjšin. Delegacijo bo sprejela predsednica Jotti.

ČESTITKE MSGR. BELLOMIJU

Pred dnevi je minilo deset let, kar je prevzel vodstvo tržaške škofije škof msgr. Lorenzo Bellomi. Ob obletnici ga je obiskal tudi deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar, ki mu je izrekel čestitke ter mu izrazil najboljše želje za nadaljnje delo v korist slovenskega in italijanskega prebivalstva.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Ivan Cankar

KRALJ NA BETAJNOVI

Režija: Mario Uršič

Premiera v petek, 18. decembra, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu. ABONMA RED A.

Ponovitve:

V soboto, 19. decembra, ob 20.30 ABONMA RED B — prva sobota

v nedeljo, 20. decembra, ob 16.00 ABONMA RED C — prva nedelja

Občni zbor Slovenske kulturno gospodarske zveze bo v nedeljo, 20. decembra, ob 9.30 v Kulturnem domu v Gorici.

Dnevni red: 1. OTVORITEV, 2. POROČILO PREDSEDNIKA IN TAJNIKA, 3. PODELITEV PRIZNANJ SKGZ, 4. RAZPRAVA.

Opoldanski odmor: 5. NADALJEVANJE RAZPRAVE IN ZAKLJUČKI, 6. DOPOLNITEV PRAVIL, 7. VOLITVE GLAVNEGA ODBORA, 8. RAZNO.

Člani novoizvoljenega Glavnega odbora se bodo sestali takoj po volitvah in izvolili Izvršni odbor zveze.

V Vidmu so odslovlili Milutinovića

Bora Milutinović ni več trener in tehnični vodja videmske nogometne ekipe Udinese. V ponedeljek, 14. t.m., je bil odslovljen. Sklep je sprejel predsednik kluba Pozzo, ki je še do sobote zagotavljal, da je jugoslovanski trener nedotakljiv. Zdi se, da je predsednik odslovlil Milutinovića, ne da bi obvestil menažerja Dal Cina. Tudi ta podatek govori o vzdušju, ki že dalj časa vlada v videmskem klubu. Milutinović je, kot znano, pred približno dvema mesecema nadomestil Giacominija, zaradi pravilnika

nogometne zveze pa ni mogel nikoli voditi svoje ekipe z igrišča. Na klopi je vedno sedel pomožni trener Lombardo. A slednji, ki je Tržačan in ki je bil vedno sodelavec Giacominija, ne bo vodil ekipe. Predsednik Pozzo je namreč sporočil, da bo novi trener njegovega kluba, Sonetti, tehnik, ki je dalj časa treniral Atalanto. Udinese je v Lecceju doživela četrti zaporedni poraz, nastopila pa je brez petih standardnih igralcev in kronike so si složne, da bi bila zaslužila vsaj neodločen izid.

na retoromansko območje je prinašal spodrivane romanskih narečij. Od konca prejšnjega stoletja je znašal delež romansko govorečih v njih domačem kantonu Graubünden-Grischun še okoli 40% prebivalstva; po sto letih, ko je celotno prebivalstvo naraslo, se število Retoromanov ni povečalo, tako da je njih delež v kantonu znašal le še 22%.

V 70-letih je bilo stanje romanščine že brezupno. In tedaj je prof. H. Schmidt iz Züricha sestavil, četudi ne-Roman, enoten romanski jezik. Na pobudo krovne romanske organizacije Lia Rumantscha je sprožil vrsto srečanj in sestankov, na katerih je razložil svojo zamisel. In tokrat so njegov predlog o enotni romanščini vsi sprejeli. Odmev v švicarski javnosti je bil na takšno akcijo ugoden. Romanske oddaje na televiziji so povečali za eno uro na dan, to je na dve in pol. Napovedali so izdajanje romanskega dnevnika v skupnem jeziku, imenovanem Romansch Grischun. In če je še leta 1981 neki list v Zürichu napovedoval zaton romanščine v petih letih, se je položaj sedaj nenadoma obrnil.

V nekaj letih je zanimanje za romanski jezik naraslo. Leta 1985 so priredili v kraju Savornin veliko javno prireditev Scuntrada Rumantsch, ki je imela neverjeten uspeh. Udeležba domačinov in njih prijateljev je znašala ok. 10 tisoč ljudi. Nastopili so pevci, igralci, izvajali domače in moderne pesmi, vršila so se filozofska in jezikoslovna predavanja in posvetovanja. Organizatorji so prodajali romanske mladinske in otroške knjige, zbirali naročnike za načrtovani dnevnik; kmetje, delavci in izobraženci so se srečali pri skupni mizi in razpravljali o usodi romanskega jezika. Skratka, udeležba je presegla vsa pričakovanja.

Od tedaj vlada na romanskem ozemlju prava »evforija« za romanstvo. Aktivisti, katerim so se prej pomilovalno nasmehnil, ko so opozarjali na vrednoto romanskega jezika in izročila, najdejo sedaj povsod prijazen sprejem. Občutki manjvrednosti so sploh izginili. Romanske organizacije terjajo sedaj primerne zakonske ukrepe za zaščito zemljišča pred špekulacijami za turistične namene, in s tem za ohranitev življenjskega okolja in sposobnosti romanske vasi.

V Švici govorijo o preporodu Retoromanov, ki hočejo sedaj uveljaviti svoj enotni jezik tudi v uradih, pošti, javnih napisih, to je na vsem svojem ozemlju. Prepričani so v svoj uspeh.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Izšla je enciklopedija Slovenije

Izdaja enciklopedije je dokaj zahtevna stvar, zato je izid prvega zvezka (A - Ca) v slovenskem merilu nekaj razveseljivega. Ni pa mogoče pri vsem tem iti brez kritike mimo dokaj resnih napak. O tem je bil pisal že Fr. Jakopin v Knjiž. listih (26.11.), kjer poroča npr., da sestavljalci pri obdelavi gesla Belorusko-slovenski odnosi sploh niso upoštevali beloruskih pravil za pisanje imen in so jih vnesli v enciklopedijo kar v ruski obliki. Gesla Bela Rusija pa niti ne najdemo, da bi pod njega uvrstili te »odnose«. Prav tako sta Bolgarija in Albanija zastopani le z »odnosi«.

Nekatera gesla so daleč preveč napihnjena, kakor ugotavljata tudi Fr. Jakopin. Češki igralec Boleška, ki je nekaj let igral v Ljubljani, ima skoraj toliko prostora kot znani politično-gospodarski teoretik A. Bajt. Odnos med enciklopedijo in biografskim leksikonom očitno ni razčiščen.

Pri mnogih geslih se brez potrebe kopičijo grafiki; geslo Bohinjsko jezero ima npr. tri grafike in dve karti in ne povsem posrečeno sliko.

Jezik je na nekaterih mestih povsem žargonski, z nerazčiščenimi pojmi. Ponavljane ruske oznake »dvorec« iz panslavističnega zanosa npr. je strokovno povsem nejasno. Slovenščina te besede nima, obstaja le dvor, palača, grad, graščina, vse v svojem pomenu. Prav tako sestavljalcem ni jasen pomen besede katedrala, ki jo rabijo za neko imenitno cerkev. Stolnica sv. Marka v Benetkah je označena npr. kot »katedrala«, v Ljubljani pa je le »stolnica«. Pomen obeh besed pa je isti.

Označiti kelih kot »pokal« je do kraja neokusno. Pri opisu cerkve sv. Areha je v pojasnilu k sliki uporabljena oznaka nagrobnik, v samem besedilu pa »tumba« (toma), kar je očitno iz najnovejšega domnevno strokovnega žargona. Podobno kot raba besede »Madonna« za Marijine slike, ali »Pietà« za prizor Objokovanja.

Pod posameznimi gesli je navedenega zelo malo slovstva, pri tem pa so znana mesta kot Dunaj, Celovec, Trst ... označena kot Wien, Klagenfurt, Trieste. — Slovenskih imen za italijanska mesta Milan in Turin sploh ne uporabljajo,

temveč dosledno Milano, Torino. Pač pa bodo najbrž Neapelj, ki je izveden iz nemškega in ga Slovenci sploh ne izgovarjajo.

Včasih so opisi naravnost nerodni, npr. Buja, osamljen hrib na južnem robu severnofurlanske ravnine. Pisec je pozabil omeniti tudi naselje; kje naj bi bila »severnofurlanska« ravnina lahko le ugibamo, še bolj za njen »južni rob«. Držalo bi kvečjemu, da je to naselje na severnem obrobju Furlanske ravnine. Pisano z veliko začetnico, ker je to vsaj za Slovence lastno ime.

Politika in ideologija je močno prisotna v slikah, ki nimajo trajne vrednosti, prav tako tudi razne uprizoritve ljubljanske drame in baleta. Še bolj pa slike afriških gostovanj v Ljubljani oz. na tamkajšnjem festivalu, ki niti v slovenskem merilu ni kaj posebno znan.

Pri geslu o ameriških Slovencih ne najdemo najbolj znanega imena, sen. F. Lauscheta v primeri s toliko drugimi. Naj bo ta še tako protikomunističen, ga enciklopedija vendarle ne more prezreti. Vendar bo imel najbrž svoje geslo.

Zgodovinski del ni dovolj dosleden. Pri opisu bitke pri Sisku 1593 so imeli glavni delež Kranjci pod poveljstvom Andreja Turjaškega (Auersperga), kar sploh ne pride do izraza. Pisec navaja le, da so se blizu Zagreba zbrale banske in krajiške čete; ta nejasna oznaka pa naredi vtis, da gre samo za Hrvate.

Pri geslu Auersperg (Turjaški) manjka rodovnik, pa tudi grb, za tako slavno kranjsko rodbino. Veliko pomembnejše kot Andechs-Meran, ki ima rodovnik (ne pa grba). Pri slednji je navedeno, da je »bavarska dinastija«. V resnici rodbina, zakaj besedo dinastija uporabljamo le za vladarske rodbine. Njeno bavarsko ali švabsko poreklo je povzeto le iz nemških trditvev. Grbi manjkajo tudi pri mestih, zlasti pri geslih Beograd, Benetke.

Arnulf Koroški je obdelan nekoliko preskromno, manjka navedba sorodstvenih zvez, njegova povezava s Koroško. Vendar je geslo zaključeno.

Razne statistične številke so brez pomena, npr. o blagovni menjavi med SR Slovenijo in afriški-

mi državami južno od Sahare od 1960-80. Te podatke iščemo v statističnih letopisih, kar ve vsak študent.

Obilica nepotrebnih slik, grafikonov in statističnih pregledov jemlje prostor za bolj potrebne podatke. Nekateri pogreški so že kar šolski, npr. napis pod sliko manifestacije leta 1984 v Gorici, ki pravi, da gre pri tem, za zahtevo po celostni zaščiti Slovencev v Beneški Sloveniji (v resnici za celotno zaščito vse slovenske skupnosti v Italiji).

Nadaljevali bi seveda lahko v nedogled. Pri tem se spet pokaže, da je slovenska slovarska veda v krizi. Etimološki slovar npr. je obtičal pri dveh zvezkih; v obsežni slovar slovenskega

Literarna nagrada Tatjani Rojc

Kulturno in umetniško društvo Exploit iz Trsta je razpisalo pesniški natečaj v spomin na Umberta Sabo. Udeležilo se ga je nad tri sto ustvarjalcev iz vse Italije. Med temi je bila tudi Tatjana Rojc iz Nablazine, ki je sodelovala s svojo italijansko pesmijo »Dove sei« — Kje si?

Ocenjevalna komisija, ki so jo sestavljali Sergio Bossi, Claudio Grisancich, pesnica Gabriella Corelli, Riccardo Derossi in Enzo Santese, ni imela lahkega dela, saj je morala pregledati zelo kvaliteten izbor in med tem izbrati najboljše.

Tatjana Rojc je dosegla drugo mesto na natečaju. Priznanje so ji podelili med slovesnostjo, ki je bila v nedeljo, 13. t.m., v hotelu Savoia Excelsior. Razglasitev rezultatov je pokazala naslednjo lestvico: prvo nagrado je prejela Anna Maria Graziano iz Palerma s pesmijo »Io poeta« - »Jaz pesnik«, drugo Tatjana Rojc, tretje mesto pa si delita Rossana Clemente iz Trsta s pesmijo »Erre tu erre« in Maria Rosa Crisponi iz Cagliarija s pesmijo »Dimmi che non è finita«. Podeljeni sta bili še nagradi za četrto in peto mesto ter nekaj priznanj.

jezika je zajetih sicer brez števila tujk, komaj pa kakšen značilen izraz iz obrobni slovenskih pokrajin, dasi knjižna slovenščina zanj niti nima ustreznega izraza. Slovenski pravopis iz leta 1962 je dokaj utesnjevalen in kliče že leta po prenovi. Seveda ne z odpravo pravil, kar da narekuje »raba« (beri, neznanje jezika).

Kljub vsemu pa je izid prvega zvezka Enciklopedije Slovenije velik napredek. Iziti bi morala pravzaprav že davno, v 60 letih, da bi jo bilo mogoče pri naslednji izdaji izboljšati. Na vsak način pa je mogoče k prvemu zvezku že čez leto ali dve izdati v navadni vezavi zvezek z dopolnili in popravki.

Slovenci v zamejstvu se sicer veselimo vsakega kulturnega podviga, ki ima vseslovenski pomen, toda raznih pomanjkljivosti in izpuščajev v teh podvigih ne moremo kar tako sprejemati. Že v Atlasu Slovenije je izpuščeno obsežno ozemlje na južnem Koroškem, pa Režija, kljub geslom o slovenskem kulturnem prostoru. Leta 1980 je npr. ljubljansko časopisje povsem zamolčalo 60-letnico požiga Narodnega doma v Trstu. Zaradi namenov dobrega sosedstva ali česa drugega Kako bo zamejstvo obravnavano v tej enciklopediji? Tokrat je bila zajeta Beneška Slovenija. Prihodnjič bo Celovec, ki bo v prikazu verjetno nekakšen preizkusni kamen glede tega, kaj naj se pove in česa ne, zato da ne bi motili sosedskih odnosov. Če gre res le za to, saj se naši sosedje na takšno obzirnost kaj malo ozirajo.

Gledališko gostovanje v Krakovu

Sodelovanje med poljskimi in slovenskimi gledališči se je začelo v šestdesetih letih, ko je ljubljanska Drama nekajkrat gostovala v Varšavi, Krakovu in Lodžu, znamenito poljsko gledališče, Teater dramatični pa je dvakrat nastopil v Ljubljani in varšavski gledališčniki so z imenitnimi uprizoritvami sodobnih avtorjev (Miller, Dürrenmatt) navdušili slovensko občinstvo. Po tem obetajočem začetku je prišlo do zamrznitve stikov med poljskimi in slovenskimi teatri, čeprav so Poljaki občasno gostovali v Novi Gorici (z Wajdino znamenito predstavo Zločin in kazen pa celo v Ljubljani).

Tudi slovenski lutkarji so nekajkrat obiskali Poljsko, vendar do tesnejših stikov ni prišlo navzlic obojestranskemu interesu. Obe deželi že dlje časa pesti huda gospodarska kriza in kultura je prva na udaru, kadar pride do finančnih restrikcij.

Pred dvema letoma je Mestno gledališče ljubljansko navezalo stike s krakovskim teatrom

Maszkaron, ki uprizarja predvsem satirična besedila. Poljaki so pred kratkim prišli v Ljubljano z razigrano uprizoritvijo dramatizacije Decameron, te dni pa je Mestno gledališče ljubljansko vrnilo obisk z Jesihovo grenko komedijo »Ptič« v režiji Barbare Hieng. Ljubljanski gledališčniki so se predstavili z domačim delom, pa čeprav bi bilo verjetno bolj smotrno, če bi gostovali s kakšnim znanim klasičnim besedilom, ker je Jesihov tekst jezikovno zelo zahteven in ga gledalci, ne vajari slovenščine, niso mogli spremljati. Navzlic tej pripombi pa velja povedati, da je bilo gostovanje uspešno. Vsak nastop slovenskih gledališčnikov v tujini je za nas velik dogodek, zlasti če gre za nastop v Krakovu, ki velja za eno najbolj znamenitih evropskih gledaliških mest, zlasti po zaslugi svetovno znanega gledališča Teatr stary, v katerem delata med drugimi tudi Wajda in Jarocki, ki sta nedvomno najboljša poljska režiserja.

Z. P.

a. p.

Sodobno kmetijstvo

Izbor sadnih vrst za naša toplejša področja

Raznolikost našega podnebja nas sili, da dobro premislimo, preden se odločimo, kaj bomo posadili v našem sadovnjaku. Če smo pravilno izbrali, nam bo sadno drevo več let dajalo veliko dobrega sadja, v nasprotnem primeru bo drevo životarilo s sadjem slabše kakovosti in se hitro posušilo. Glede na to, da je na Primorskem milo podnebje, brez večjih temperaturnih nihanj in z zgodnjo vegetacijo, a z možnostjo večjih sušnih obdobij poleti, je priporočljivo saditi zgodnje sorte. Jablan in sliv, ki zahtevajo celo leto dovolj vlage, ne priporočam. Tudi marelice so muhaste in propadejo že prvo leto po sajenju, če pa zarodijo, ne dosežejo zaželene starosti. Za primorske vrtove priporočam hruške, predvsem zgodnje, saj dobro uspevajo. Uspevajo tudi pozne hruške, breskve, češnje, višnje, fige, kaki, orehi, mandeljni in oljka.

Med zgodnjimi hruškami naj omenim junijsko leptotico, petrovko, pisano julijsko žifardovo, košjo, zgodnjo trevuško in morettinijeve. Vse te hruške so takoj uporabne in neprimerne za skladiščenje. Hruške, ki dozorevajo od avgusta naprej, pa so že primerne za skladiščenje. Med te štejemo: klapovko, viljamovko, fetelovo, boskovo, pachams triumph, konferans, kleržo in paskrasan, ki dobro uspeva le na Primorskem zaradi milega podnebja v pozni jeseni.

Hruške potrebujejo rodovitna tla, zračno zemljo. Težko prenašajo ilovnata in apnena tla, kjer se rada pojavi kloroza, še posebno če so hruške cepljene na kutino. Hruške uspevajo v zmerno toplu podnebnju. Niso zahtevne glede padavin, dobro prenašajo sušna obdobja. občutljive so za nizke zimske temperature. Ker cvetejo sorazmerno zgodaj, so jim nevarne tudi spomladanske pozebe.

Čeprav je **breskev** zelo občutljiva in zahtevna vrsta, na Primorskem dobro uspeva, če ji odgovarjajo talne razmere. Dobro uspeva na globokih, ilovno peščenih in humoznih tleh, ne prenaša težkih glinastih tal, kjer se v primeru močnejših padavin zaradi pomanjkanja zraka v tleh breskve rade zadušijo. Breskve ne rastejo v tleh, ki vsebujejo preveč aktivnega apna in se na drevesih začne pojavljati kloroza. Breskev je občutljiva za temperaturno nihanje, posebno za nizke zimske temperature, saj pozebe že pri minus 20 stopinj C.

Češnja in višnja nista zahtevni, zato ju lahko najdemo v vsakem sadnem vrtu. Dobro uspevata na globokih in propustnih ilovnatih tleh brez visoke podtalne vode. Odporni sta tudi za pozebe, spomladanske pozebe pa jima škodijo, če so v cvetju, češar se na Primorskem skoraj ni bati. Večje navšečnosti povzročajo pri češnjah padavine, če so obilnejše v času cvetenja in zorenja, ker preprečujejo opravešanje in povzročajo pokanje plodov. Sorte izbiramo tako, da se čim bolj izognemo znanim nevarnostim, pozneje cvetoče sorte pa izberemo v krajih, kjer preti pozeba.

Figе, smokve so prispele k nam iz Afrike. Rastejo v obliki grma ali drevesa in rodijo enkrat do dvakrat letno. Prvič julija in drugič septembra. Dobro uspevajo v globokih rodovitnih in propustnih tleh. Za velik pridelek potrebujejo mnogo vode, dobro pa prenašajo tudi sušo. Ne prenesejo pa več kot 15 stopinj pod ničlo. Tudi letne vročine nad 37 stopinj ne prenašajo dobro, ker jim plodovi nasilno dozorevajo in predčasno odpadejo. V našem okolju so priporočljive petrovke, istrska belica in istrska črnica. Zanimivost smokve je opra-

ševanje. Prvi sadovi, ki so debelejši in zorijo julija, nastanejo brez oploditve (partenokarteno), medtem ko so jesenski drobnejši plodovi oplojeni. Za oploditev poskrbi smokvina osica. Ta leže jajčeca v cvetove divje fige, ko se osica iz jajčeca izleže in izleže iz cveta, potrese cvetni prah divje fige in ga zanese v cvetove žlahtnih fig ter jih tako oplodi. Jajčec v cvetove žlahtnih fig ne more polagati, ker so vratovi pestičev predolgi. Če jesenski cvetovi fig niso oplojeni, fige odpadejo, preden dozori.

Tudi **kaki** dobro uspeva v primorskih vrtovih in jih krasi jeseni s svojimi oranžno rumenimi plodovi. Drevo je krhko in zato dokaj občutljivo za vetrovne lege, katerih se izogibajmo. Pozimi prenese mraz do minus 18 stopinj. Slabše uspeva v težkih mokrih ilovnatih tleh.

Oreh je drevo, ki za rast in razvoj zahteva precej prostora. Uspeva v rahlih toplih, zračnih in propustnih tleh. Zelo je občutljiv za spomladanske pozebe, zato sadimo sorte, ki pozneje odženejo ali jih sadimo v mirne zavetrne lege.

Mandelj moramo saditi zelo previdno, ker začne cveteti že januarja, najpozneje februarja, ima pa cvetove zelo občutljive za mraz. Glede terena ni občutljiv, saj uspeva tudi na kamnitem svetu in dobro prenaša sušo. Mandelj je samo neploden, zato potrebuje v bližini druge sorte za opravešanje.

Oljka je zimzeleno drevo, uspeva pa v rodovitnih peščen ilovnatih tleh, kjer je dovolj kalcija. Ne mara kislih, vlažnih in zbitih tal. Škodujeta ji vetrovna lega in mraz pod minus 15 stopinj.

Z. T.

**Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"**

Leopold Verbovšek

Pričevanje iz davnine

III.

Še pred poldrugim tisočletjem je žive lo na ozemlju od slovenske vzhodne meje tja do sredine Švice ljudstvo, ki je govorilo skupni jezik Venetov. Le-ta pa je zapustil največ svojih prvin v slovenščini. Noben zagovornik teorije o prihodu Slovencev z jugovzhoda še ni znal pojasniti, zakaj je na zemljevidu Osrednjih in Zahodnih Alp množica imen, ki jih razume edinole Slovenec in morda še kak Lužičan. Tuji zgodovinarji pa še kar naprej govorijo o »keltski« dediščini. Nihče med njimi pa ne obvlada slovenskega jezika, tudi tisti ne, ki že priznavajo slovanstvo Venetov. Domači, uradni, o vsem tem raje molčijo.

STARINSKA IMENA

Jezik naših venetskih prednikov je na svoj način ostal živ. Govorijo ga imena alpskih vrhov, rek, vasi in dolin. Razumljiv

je ostal slovenskim ušesom, od katerih pa mu mnoga niso znala prisluhniti, dokler ni zašel v nevarnost naš narodni obstoj. Tisti, ki mu je več do lastnega naroda in ljudstva kot do zgodovinarskih dogem in v praksi ponesrečenih teorij, pa bo sposoben razumeti to govorico. Veliki jezikoslovec romanist Meyer-Lübke je dejal, da nam krajevna imena nudijo popolnejšo sliko prve zgodovine kot arheologija. Francoski antropolog pa meni, da ljudska geografija ohranja vselej svojo izrazno moč in je manj podvržena zmotam kot geografija učenjakov, ker zadeva vsakdanje potrebe.

Na Slovenskem so imena rek ženskega spola; v notranjosti države to pravilo ne velja (Drim, Vardar, Timok, Dunav, Ibar, Bosut itn.). Imena potokov in hudournikov pa so pri nas največkrat moškega spola. Ljudstva niso rada spreminjala teh imen, ker so jim rabila kot smerokazi, prilagajala pa so jih lastni govorici. Prav vsako od imen vsebuje bistvene poteze geografske-

ga pojma, ki ga označuje. Če jih naša ušesa dojemajo, pomeni, da jih je oblikovalo ljudstvo, ki nam je blizu. Ako so jih uporabljali oziroma oblikovali Veneti, to pomeni, da zgodovinsko dokazani Veneti pripadajo rodu, ki nadaljuje njihovo govorico. Kjer so reke v naši državi moškega spola, Venetov ni bilo, pač pa so tam živeli najverjetneje Iliri.

Veneti so bili prinesli iz indoevropske pradomovine tudi imena, katerih pomen vsebujejo novejšje oblike. Eno izmed njih je tudi sanskrtška beseda *áp*, ki pomeni vodo in je ženskega spola. V starejšem perzijskem jeziku ji pravijo *ab*, vlaški pastirji v Makedoniji pa imenujejo *apa calda* tisto, kar mi označujemo s *topla voda*. Ime furlanskega kraja *Pontebba* (leta 1307. še *Pol-taybe*) je najbrže sestavljenka iz romanskega *ponte* + venet. *ajba*, torej *most čez* (tek.) *vodo*. Tudi v Soški dolini se je ohranilo deblo *ap* v imenu *Ajba*. V sanskrtu je ta beseda ženskega spola in se sklanja: v mestniku (loc.) ima obliko *apsù* (pri vodi, k vodi, ob vodi). Ohranila se je v hriboviti notranjosti italijanske pokrajine Pésaro, čeprav po izgovorljivosti močno odstopa od fonetskih pravil italijanskega jezika. Tri rečice s popolnoma enakim imenom

— Uni bot, ke smo govorili od plač, si ti reku, de be blo narbulše, če be se jest denu u politiko. Ma jest se ne slišem, de be se lahko tega lotu. Zatu ke politiki se morejo zastopet na dosti reči jn jest pej, sej znaš ...

— Bejži, bejži, zastran tega ne stoj si delat nobeneh skrbi. Tisto, de se politiki zastopejo na tolko reči, se samo zdi. Zatu ke uani govorijo taku kunšno, de nobeden neč ne zastope. Jn ke ledje neč ne zastopejo, mislejo, de je tu strašno učeno. Ma je samo dim. Meni se zdi, de ti, ke si taku kašenkrat nomalo zmešan, de be prou lahko lepu politizirau.

— Ja, ma vselih ... Kaku bi začnu?

— Ti si moreš narprej zbrat ano politično stranko. Se zna, ne ano majhno, ma veliko. Tašno, ke jema dosti dnarja. Jn pole dej se vpisat.

— Jn pole?

— Pole te bojo klicali na sestanke od sekcij jn na zborovanja. Ti bodi zmiram zraven jn govori. Dosti govori. Taku, de te bojo višji šefi zamerkali jn spoznali, de si perspektiven.

— Kaku si reku? Perspe ...

— Perspektiven. Tu pomene, de be rad nekam zlezu. Jn tašne jemajo pr strankah strašno radi.

— Ma govort! Kej govort?

— Ja. Ti se moreš navadet nekej besed jn pole tiste premešavat. Denmo reč: pretakanje ekonomije, programiranje razvojne produkcije, analiza razvojne stopnje, demokratična subjektivnost, subjektivna demokracija, kooperacija, področje, silnice jn taku naprej.

— Ma jest ne znam kej vse tu pomene!

— Sej ni treba. Ma zgleda strašno učeno. Jn vsi bojo rekli, de si perspektiven. Jn ti bojo dali kašno funkcijo jn — pod roko — tudi kašen honorar. Jn ti zmiram govori od temeljitega programiranja jn od socialnosti jn delovnih ledi jn u par letih te bojo nardili za direktorja kašne državne ustanove jn morbet prfina za župana. Jn zmiri moreš bet za mir, za pobratenje, za kooperacijo, razorožitev jn tašne reči. Jn, se zna, zmiram moreš dajat prou tistem, ke so višji od tebe. Jn tudi če videš, de kašen kej trapolira, ti mouči jn naredi se, de ne videš jn ne slišes neč. Boš vidu, de ti bo dobro na zemlji.

— Ma kej misleš, de be res znalo ratat?

— Se zna, de bo ratalo. Ti garantiram jest.

—0—

HRANILNICA IN POSOJILNICA

■ nadaljevanje s 4. strani

lir; literarne nagrade 1.015.000 lir; oprema zdravstvenih objektov 24.571.000 lir; razne vaške pobude, popravilo in vzdrževanje cerkva in spomenikov: 12.500.000 lir; podpore raznim gospodarskim ustanovam: 3 milijone 250.000 lir (tukaj niso všteti reklamni vložki); za šole: 4.648.700 lir.

Iz vsega tega je razvidno, da je pristop Posojilnice na Opčinah do raznolikih družbenih dejavnosti vsestranski in kapilaren, predvsem pa daje stalen občutek povezanosti med zavodom in okolišem.

LEV DETELA —

DOBITNIK VELIKE NAGRADE CELOVŠKE MOHORJEVE ZALOŽBE

■ nadaljevanje s 3. strani

razložitvi romana ugotavlja lektor celovške Mohorjeve založbe Vinko Ošlak, da je »roman napisan preprosto, pregledno in ves čas zanimivo. Pisateljevemu jeziku bo lahko sledil vsakdo, tudi če nima predznanja o obravnavanem predmetu, pa tudi če ni vajen težjega finančnega literarnega sloga.« Zanimivost novega Detelovega dela je tudi v tem, da je osnovno zgodovinsko sporočilo o knezu Borutu uokvirjeno s fiktivnim pogovorom dveh današnjih slovenskih študentov o aktualnih koroških in splošno-slovenskih kulturnopolitičnih in narodnih problemih. Nagrajeno delo Leva Detela bo izšlo pri celovški Mohorjevi založbi tudi v knjižni obliki.

DIZDAREVIČ JE NOVI ČLAN PRESEDSTVA

Novi bosansko-hercegovski član predsedstva Jugoslavije bo sedanji zunanji minister Raif Dizdarevič. To je uradno potrdila skupščina omenjene republike, ki je na skupnem zasedanju vseh zborov glasovala za predlog. 215 delegatov je glasovalo za sklep, dva pa sta bila proti. Kdo bo novi zunanji minister, zaenkrat ni znano. Vsekakor bo Dizdarevič kot član predsedstva zaradi rotacije že po krajšem obdobju postal predsednik predsedstva Jugoslavije.

Bosna in Hercegovina sta izgubili svojega zastopnika zaradi afere Agrokomerc, v katero je bil vpleten tudi član predsedstva Pozderac.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Apsa so pritoki reke Foglia (verjetno +Polja in začuda v narečju žen. spola!). Imena treh rečic ohranjajo samo naziv za pojem (tek. vodo) brez imena kot naša (notranjska) Reka. Ali bi bila preveč drzna domneva, da tudi Sava izvira iz istega etima? Možna je kombinacija *aps-* (pri, ob reki) in *-ava* kot pri Don (v sanskr. tudi reka) in *-ava*, tj. *Donava*, torej **Apsava* in po izpadu sprednjega dela, ki je motil pomen zaradi enakozvočja s predlogoma ob in po, naj bi ostalo *Sava*. Latinščina je zahtevala moški spol z dodanim pojasnilom: *Savus fluvius*. Če bi se Slovenci naselili ob tej reki šele v 6. stoletju, bi zelo verjetno prevzeli moško obliko, kot so južni Slovani prevzeli Dunav (m. sp.), medtem ko je naša Donava (utegne izvirati tudi iz **Donapa*, odkoder lat. **Donopius*, Danubius). Enako ženskega spola kot ime Sava je moč pojasniti tudi ime za reko, ki teče blizu mesta Cesena: *Savio*. Deblo *ap* je ohranjeno tudi v krajevnem imenu *Apače* (na Ptujskem polju, pri Radgoni in na Koroškem).

Pripona *-ava* (širjava, dobrava itn.) je že od nekdaj močno besedotvorna. Zato jo slišimo v številnih imenih. V sanskrtu je glagol *dra*, ki pomeni dreti, drveti, teči, kateremu je sorodna pridevniška oblika

drahva, tj. *Drava*, široka in deroča voda. Ali ne bi smeli ob vsem tem obrazložiti tudi izvor imena *Vipava*? Dodati bi morali samo pojasnilo, da je predlog *vi* v pomenu *iz* navzoč tudi v drugih imenih in da je še živ npr. pri Čehih. Vasica *Vitovlje* v pobočju Čavna ima zelo močne izvire pitne vode. Pri Ažli je znan studenec *Vitovnjak*.

V zvezi z deblom *ap(sa)* naj omenimo še potok *Aussa* pri Červinjanu, koder je tekla do 1918. leta avstrijska meja (**apsa-absa - avsa - aussa*), in *Avče* v Soški dolini.

Še dveh vodà v zahodni Sloveniji bi se dotaknili. V zvezi z Nadižo, ital. *Natisone*, je bilo izrečeno že mnogo domnev, gotovo pa je, da je ime venetsko že zaradi ženskega spola. V severovzhodni Indiji teče reka *Nadiya*, ki nastane po sotočju dveh vodà. *Nadi* že v sanskrtu pomeni *reko*, *nadiya* pa dve reki. Slovenska *Soča* je bila polatinjena v *Sontius*, v kasnejši romanizirani obliki pa ji je bil spredaj dodan glas *i* (ital. *Isonzo*). Z njo v zvezi navaja Trstenjak iz sanskrta glagol *çôc*, blesteti, svetlikati se. Občuduješ jo lahko le z višav, odkoder jo vidiš resnično kot blesteč, odsevajoč trak. Izgovarjavo nosnika je večina Slovencev zanemarila po X. stoletju in zato je ime prestalo naslednji razvoj: *Sontja - Sonča - Soča*. Pri Nemah je vasica

Vižont (Chialminis); utegne imeti kakšno zvezo s *Sočo*, namreč po pomenu.

IMENA KRAJEV IN GORA

Še v zvezi z vodo bi veljalo omeniti povsem nelatinski toponim *Gorgo* (leta 1184: *villam de Gurgo*), vas pri Latisani, in *Gorgazzo* (**Grgoč*) pri Polcenigu (Polšnik pri Pordenonu). Obema je osnova isto debla *g(o)rg* kot pri goriškem *Grgarju*. Pri prvih dveh greza tolmun v reki, pri drugem pa za požiralno brezno. V pokrajini Pésaro so tudi *Gorgo* a *Cerbara* (v rečni soteski), samostan *Sta. Maria di Gorgozzolo* (nad reko) in še dve *Gorga* pri mestu *Cagli*. Pri nas je še vas *Grgelj* ob Kolpi.

Po vsej Sloveniji lahko naštejemo 15 gorà in 16 naselij z imenom *Kal*, toda *kal* pomeni predvsem na Krasu mlako za živino. Že v sanskrtu *kala* pomeni *breg*. Če sežemo dlje proti zahodu, naletimo nad Trentom na goro *Calisù* 1096 m (it. *Mte. Calisio*), kar je nekoč pomenilo *Na kališču*. V hribih nad Savono je vas *Calizzano*. V pokrajini Pésaro je spet mestece *Cagli*, ki leži ob sotočju dveh rek na vznožju treh gorà. Rimljani so ga zasedli v 2. stol. pred n. št. kot *Cale*. Tudi pri Lienzu je kraj z imenom *Kals*.

(Dalje)